

ВІДКРИТЕ ЗВЕРНЕННЯ ДО ГОЛОВИ НКЦПФР

Учасники фондового ринку вітають призначення нового керівника Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку Руслана Магомедова та пов'язують з ним сподівання на відродження фондового ринку!

Останні шість років були найгіршими в недовгій історії національного фондового ринку. Непродумані та відірвані від реальності законодавчі та регуляторні ініціативи не призвели ані до фактичної імплементації кращого європейського правового досвіду, ані до зростання довіри до ринку (окрім сегменту державних облігацій), ані до покращення інвестиційного клімату. Все це позначилося на деградації кількісних та якісних показників ринку, так:

- обсяг торгів на фондовому ринку за 2014-2019 роки скоротився втричі (з 2332 до 778 млрд грн), на біржовому ринку – більш ніж вдвічі (з 620 до 305 млрд грн), в т.ч. державних та муніципальних облігацій – вдвічі, облігацій підприємств – у 4 рази, цінних паперів ІСІ – у 17 раз, деривативів – у 47 раз, акцій – у 68 раз;

- обсяг зареєстрованих емісій цінних паперів не просто скоротився майже вдвічі (з 205 до 112 млрд грн), а законсервував ситуацію, коли переважна частка емісій припадає на вузьке коло компаній та пов'язана, насамперед, з докапіталізацією банків чи державних компаній (зокрема, у 2019 р. майже 50% загального обсягу зареєстрованих емісій припадає всього на 2 емітентів – ПрАТ «Укренерго» та АТ «Альфа-банк»);

- після скандальних сквіз-аутів кількість лістингових акцій скоротилася з 182 до мізерних 2 випусків, тобто, практично відсутні емітенти, готові виконувати лістингові вимоги, зацікавлені у цьому статусі, так само, як і у публічному залученні (попри вже тривале існування законодавчо впорядкованої можливості здійснення публічної пропозиції, жоден емітент акцій нею ще не скористався);

- попри заплановане попередньою програмою розвитку фінансового сектору отримання ринком статусу Advanced Emerging до 2020 р. наразі невідомо навіть про виключення України хоча б до листа очікування на найгірший рівень класифікації FTSE (Frontier Market), так само далекі від реалізації плани розвитку індустрії публічних ІСІ та інші завдання.

Замість забезпечення дієвих стимулів для розвитку ринку, фактично, ми стали свідками повного ігнорування ринку та його учасників.

Проте найгірше, на думку учасників фондового ринку, може очікувати ринок попереду.

Так, через декілька місяців має набрати чинності *Закон № 738-ІХ* «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення залучення інвестицій та запровадження нових фінансових інструментів», який ніби то нібито імплементує 12 актів законодавства Європейського Союзу та ще безліч неназваних актів ЄС, що сам Євросоюз ще навіть не прийняв. Закон має настільки велику кількість невідповідностей та суперечностей, що навіть представники ЄС долучилися до його аналізу, який, у підсумку, виклали на 1000 сторінок.

Назвемо лише деякі з суперечливих норм:

- зміни до Закону сягають положень Цивільного, Кримінального, Кримінально-процесуального та іншого законодавства України, наслідки неоднозначного застосування яких не можна прогнозувати;

- зміни до численної кількості актів, про які йдеться у Законі, публічно не кодифіковано, й не надано доступ до них; так само не відомо, хто доповнив всупереч Конституції Закон додатковим розділом IV, який з'явився в документі уже після того, як за нього проголосувала Верховна Рада;

- підзаконні акти до Закону досі не прийняті, а процес їх підготовки та реалістичність дотримання, зважаючи на попередню практику, викликають значні сумніви;

- неочевидні зміни у інфраструктурі ринку, зокрема новий порядок грошових розрахунків за цінними паперами, хоча вже очевидно, що після тривалих дискусій та консультації з міжнародними експертами нова модель не відповідає ані міжнародним рекомендаціям, ані законодавству України про платіжні системи та переказ коштів;

- незрозуміло, що саме з директив ЄС імплементовано, адже офіційний переклад зазначених актів законодавства ЄС на українську мову відсутній;

- відсутність законодавчого впорядкування дуже широкого кола питань та віднесення їх регулювання винятково до повноважень НКЦПФР може призвести до поширення правової невизначеності з фондового ринку в суміжні сектори фінансової системи України.

Ще гірші перспективи обіцяє ринку перспективне законодавство. Зокрема, мова йде про *законопроекти № 4687* «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо діяльності Національної комісії з цінних паперів та бірж» та *№ 4684* «Про Національну комісію з цінних паперів та бірж», які пропонують наділити НКЦПФР надзвичайними повноваженнями.

Проте, учасники ринку не знають жодної Європейської країни, в якій Регулятор наділений повноваженнями правоохоронного органу та ще й в обхід судової системи і фінансується за рахунок ринку.

Учасники фондового ринку вважають, що у разі прийняття цих законопроектів Україна стане негативним прикладом для усієї Європи.

Ринок дійсно очікує реформ, але реальних.

І ринку є що запропонувати новому керівництву НКЦПФР.

Що ми пропонуємо:

1. Підвищити можливість та привабливість інвестування в українські цінні папери. Розширити перелік інструментів для інвестування. А саме:

- Внести зміни до нормативно-правових актів в частині вимог до емітентів, цінні папери яких включаються до лістингу на біржових майданчиках (привести їх до адекватного рівня стану економіки України);

- Запровадити біржові облігації без обов'язкової реєстрації в НКЦПФР;

- Переглянути нормативи інвестування, встановлені для інститутів спільного інвестування, пенсійних фондів та, спільно з НБУ, для банківських установ та страхових компаній;

- Впровадити інструменти товарного ринку;

- Біржові торги використовувати для розміщення цінних паперів підприємств, що приватизуються, формувати ринкові (індикативні) ціни, а також підвищити прозорість ціноутворення в процесі приватизації;

- Спростити допуск іноземних ЦП до обігу в Україні та доступ міжнародних інвестиційних компаній до біржового ринку України;

- Розвивати муніципальні позики, корпоративні облігації, інші фінансові інструменти.

2. Реформувати систему регулювання та нагляду за ринком капіталів:

- Перейти до секторальної системи нагляду та регулювання професійних учасників ринку, яка забезпечить більш ефективне функціонування як ринку в цілому, так і окремих його сегментів, підвищить рівень відповідальності регулятора, а також створить комплексну систему нагляду за фінансовими установами;

- Відповідно до міжнародних практик делегувати певні функції державного регулювання СРО шляхом делегування їм функцій підготовки фахівців, передліцензійної роботи, отримання та первинного аналізу звітності СРО із забезпеченням дієвого контролю за діяльністю СРО, здійснивши дерегуляцію на ринку.

3. Зменшити економічно необґрунтовані вимоги та оптимізувати регуляторне навантаження на ринок, що в найкоротші терміни призведе до активізації ділової активності:

- Кардинально переглянути систему подання/отримання звітності в напрямку її оптимізації;

- Надати вільний доступ до публічних баз даних та реєстрів НКЦПФР для всіх зацікавлених учасників ринку капіталів;

- Переглянути практику, яка застосовується, але не передбачена чинним законодавством, зокрема проведення співбесід при розгляді документів, поданих на ліцензування та реєстрацію емісій, тощо;

- Спростити процедуру реєстрації приватних розміщень (розглянути можливість застосування бланкової реєстрації);

- Застосувати одновекторну систему регулювання діяльності фінансових установ (або встановити законодавчі та нормативні обмеження щодо інвестування чи пруденційні нормативи).

4. Створити позитивний імідж українського ринку капіталів для стимулювання участі національних та іноземних інвесторів (дієвий захист інвестицій, система преференцій):

- Створити (відродити) консультативно-експертну Раду та Громадську Раду з метою залучення вітчизняних, а також іноземних експертів;

- Спільно із зазначеними інституціями розробити стратегічні плани розвитку ринку та шляхи їх запровадження;

- Започаткувати спільно із СРО та відповідними державними органами проведення виставок, конференцій як на території України, так і на міжнародних майданчиках за участю міжнародної спільноти;

- Щомісячно проводити онлайн/офлайн-зустрічі з представниками ЗМІ, акціонерами, співвітчизниками тощо.

5. *Запровадити податкове стимулювання інвестицій громадян в довгострокові фінансові інструменти:*

- Сприяти запровадженню програми 3-5-7 років з відповідним зменшенням податкового навантаження на відповідний інвестиційний дохід;
- Вдосконалити систему входу та виходу капіталу на території України;
- Створити дієву систему третейських (арбітражних) судів з метою захисту прав та інтересів інвесторів з використанням норм англійського права;

6. *Здійснити запуск II рівня недержавного пенсійного забезпечення на базі комплексного залучення пенсійних фондів, страхових компаній та банків, що в подальшому дасть можливість залучення в економіку України десятків мільярдів гривень.*

7. *Запровадити діджиталізацію для виконання операцій на ринку капіталу інвесторами. Запровадити цифрову трансформацію, перехід інформації в цифрову форму, розпочати активне застосування цифрових технологій та інновацій, впровадити оцифровку даних.*

Звичайно, що все це неможливо втілити в життя без якісних законів.

Тому ринок очікує, що новий голова НКЦПФР. використає увесь свій вплив і докладе максимум зусиль для того, щоб не допустити набрання чинності Законом № 738-IX до його ретельного доопрацювання та сприяє зняттю з розгляду Верховної Ради проекти законів № 4687 і № 4684 з метою їх докорінної переробки та приведення у відповідність до Конституції України.

Сподіваємось!

Асоціація «Українські фондові торговці» / АУФТ

Є.В. Ревіло

**Асоціація з управління
фінансами та інвестиціями /
FIMA**

В. Волковська

**Національна Асоціація НПФ
України та Адміністраторів
НПФ / НАПФА**

Макаренко О.І.

**Українська Асоціація
Інвестиційного Бізнесу / УАІБ**

Рибальченко А.А.